

La màgia de Penyagolosa

Ferran Sanchis i Cardona*

DES DE LA MEUA INFANTESA i al terrat d'on vivia –aleshores Castelló era encara una població de cases baixetes–, i jo vivia en un tercer pis, per damunt i un poc a la dreta, em sembla, de la cúpula i el campanar de la Trinitat, es divisava la immensitat de Penyagolosa (Sanchis Guarner en deia que calia suprimir l'article).

Aquesta emblemàtica imatge, la recollia l'embolcall de les pastilles de *Chocolates Peñagolosa* que es fabricaven al carrer de Pelayo, a Castelló, i que m'agradaria conservar en l'actualitat.

Un altre fabricant de xocolata era Amadeu Pitarch (*Chocolates Amadeo Pitarch*), autor d'un llibre de versos titulat *Visions i cants d'un pastor* (1914). Al programa de la IV Acampada a Penyagolosa del Centre Excursionista de Castelló (CEC) de l'any 1956 que aleshores s'efectuava al solar que ocupava l'antiga serradora, just davant de Sant Joan, es transcrivía un poema seu titulat «Cant al Penyagolosa», que va ser premiat als Jocs Florals de València l'any 1944, que començava així:

Com una mà gegant al cel estesa
en dolç acatament,
Penyagolosa aixeca sa grandesa
baix el blau firmament

I és als inicis del CEC, em sembla recordar que encara no hi érem com a tal sinó que actuàvem com delegació del Centre Excursionista de València o potser fóra el primer any com a Centre, vam tindre la idea d'anar a Penyagolosa. Recorde que anàrem Toni Hornero, president; jo, que era secretari; Jesús López,

* Pioner de l'excursionisme a les comarques castellonenques, fou membre de la Comissió Organitzadora del Centre Excursionista de Castelló i una vegada constituïda l'entitat, el 18 de març de 1955, formà part de la primera Junta de Govern com secretari. En el transcurs dels anys, formà part de diverses juntes directives, com secretari o com a president.

Figura capdavantera dels moviments actius en defensa de la llengua, el País Valencià i el nostre paisatge, forma part també de la Fundació Huguet.

Ferran Sanchis (primer per la dreta) i Emili Beüt (tercer per la dreta) amb altres excursionistes

Vicent Forcada, Deogracias Pagà, Agustí Flors Bonet i un anomenat Roger. La nit era fosca i plovia molt. Durant els dies que fórem allà, mai no va parar de ploure, excepció feta d'algunes clarianes. Ens vam constituir en dos grups. Els tres primers férem cap al mas del Collet i des d'allà, seguint la senda, pel mas del Surdo, el pla de la Creu, la portella del Mas de Vela, pel camí desaparegut de la font de la Rabassa, fins la Banyadera, on vam acampar, i després pujàrem al cim en un dia de pluja i molta boira. Ens adonàrem que érem al cim per la fita en runes que es reproduïa a les fotos de Sarthou a principis del segle xx. El camí que vam fer l'hem reconstruït després, ja que ben bé no sabíem per on anàvem.

L'endemà, regressàrem baixant pel barranc de l'Antona; a prop, sentíem les campanes de Sant Joan, però emprenguérem el camí equivocadament cap al poble i novament passàrem pels masos del Surdo, dels Arcs i de Mançanares, i novament pel collet férem cap a Vistabella, per acampar en una era completament mullats.

Temps després, novament mullat, el cotxe de línia (com dèiem aleshores) em va recollir a la foia de l'Ondí i una dona em digué «sempre que et veig estàs xop», ja que abans de la vinguda de l'autobús (com es diu ara) va caure una forta tempesta.

Els companys que arribàrem a Sant Joan ja no vam contactar amb ells fins que arribàrem Castelló. Establiren contacte amb Alfredo Fenollosa Arnau, que passà a ser membre del Centre i tingué un paper molt rellevant en les seues

Ruïnes de l'antiga serradora just davant de Sant Joan. Foto Josep Lluís Viciano

activitats. Fou el promotor de la idea de portar a cap l'entronització de la Mare de Déu de Lledó al cim. Era l'època en què es realitzaven activitats semblants: el CEV, a la Cova Santa; també a Montserrat. Cal dir que aquestes activitats no eren mal vistes pel règim. La idea de Fenollosa fou recolzada entusiàsticament per Fernando Badal, mossèn Prades i d'altres.

El 15 d'agost, no la primera setmana, festivat de l'Assumpció, es va dur a terme aquest acte que tingué una gran rellevància i que fou la primera pujada a peu.

Anys després, Josep Lluís Viciano i jo repetirem, però no exactament el mateix itinerari, ja que vam passar per la Pobla Tornesa, visitant la cova dels Malandrins. El motiu va ser assistir a un acte valencianista, on Joan Fuster actuava de coordinador en unes conferències per als joves valencianistes. Fou escollit Penyagolosa, el pic més enlairat, malgrat el que vulguen dir; però açò seria un motiu per escriure-ho d'una manera ben documentada. De moment, per a nosaltres sí que és el més emblemàtic i es troba a les comarques del nord del País Valencià.